

חוסין סירי באשא מאבק או דיקסטרה

בדממה הדקה ריחפה המועקה המבשרת סע' רות ויריות הרוצחים.

פליטים

גיבור מלחמה מסכן

בעיני הערבים אמיל אלגורי הוא גיבור מלחמה. כאשר פעילותו בארמיה האומות המאוחדות לא הועילה והן החליטו בכל זאת לחלק את ארץ-ישראל ולהקים מדינה יהודית נטש אלגורי את שדה המדיניות ופנה לשדות הקרב בפלסטין.

מסוכסב ביתו של אלגורי בדיר אברטור בירושלים, הצטרף עם אשתו ושני בניו למחנה הפליטים הגדול שחיפש מקלט בארץ צות השכנות. את מקלטו מצא בבירות, בירת הלבנון וישל עברו הפעיל, זכה בעיסוק קבוע בשירות המופתי הגולה בקהיר.

שרות זה הסיעו לעתים קרובות בין מטה המופתי וחסידיו הרבים בכל ארצות ערב. משחזר לאחרונה לבירות מפגישה עם המופתי, סר אלגורי למשרדו של מוחמד פוסטוק, ידידו ותיק, לשעבר בעל שרות מוניות חיפה בירות, פלסטינאי לפי מוצאו, לשתות עמו פיינג'אן קהוד, בברכו. ואמנם קיבל אותו פוסטוק בסבר פנים יפות, הזמינו לעלות אתו לדירתו הפרטית בקומה העליונה, ללגום מן הקהוד המסורתית.

אעזוב את הזכרון. במקום לקרוא למשרת הציא פוסטוק עיתון לבנוני בו הופיע מאמר ארוך, ללא חתימת מחבר, המת קיף בחריפות רבה את העסקנים הציוניים המטפלים בענייני הפליטים הערביים בלבנון — עליהם נמנה גם מוחמד פוסטוק.

האם אתה כתבת את זה? הוא שאל את אלגורי.

אלגורי הכחיש את האשמה. כיצד יכולתי לכתוב את המאמר הזה אם ביום הופעתו עוד הייתי בקהיר? הוא שאל בהגיון.

אך פוסטוק לא שוכנע; באגרוף קמוץ הלם בפני ידיו, אותו רגע נכנסו לחדר שלושה גברים מזויינים באלות שהתנפלו על אלגורי באכזריות. אם יצאתי חי מכל הני עניין הזה, הוא סיפר אחר כך לעיתונאים שבאו לבקרו בביתו, "הרי זה נס שאיני יודע כיצד לפרשו".

לא היה זה הדבר היחיד אשר אמיל אלגורי לא ידע לו פירוש: למרות תלונותיו וזמרתו למשטרה, לא נפתח שום חק נגדו מחקיפו, לא נשלח שום שוטר לחקור בו שאלה.

אם לא ייעשה הצדק, הוא הכריז, אקח את אשתי ואת בני ואעזוב את הלבנון לארץ אחרת. הוא סיים, "באמת אכתוב נגד העסקנים המנצלים את הפליטים האומללים."

מצרים

אין פתרון ביניים

לפי מושגים מרחביים, לא היה בהתפטרותה של ממשלת חוסין סירי באשא כל שיא: לעומת שלושת השבועות שהיתה בשלטון נהנתה ממשלת עארף אל-דואלבי הסורית מן הייחוד שהחזיקה בשלטון 24 שעות בלבד — לפני שפוסרה על-ידי אדיב אל-שישאקי לי. אולם לפי מושגי המדיניות המצרית היתה ממשלתו של סירי מיוחדת במינה: היא לא הספיקה אפילו להכטיח שום הצעות מופציצות כמקובל במקרים דומים — מלבד ההבטחה "להגשים את השאיפות הלאומיות".

מן הרגע הראשון הכשיל את סירי באשא עברו בוירה הפוליטית: כל פעם שהיה ראש ממשלה, פינה את מקומו לוופד, אחרי בחירות חדשות לבית-הנבחרים. גם הפעם ניבאו כי לא יהיה הפקידו שונה; אפילו מנהיגי הוופד נראו בטוחים בכך, יצאו להנפש בצרפת. הם הניחו לממשלת סירי להכין את הבחירות לבית-הנבחרים, בהבנה כי יסתמך, לשם כך, על רשימות הבוחרים שהוכנו לבחירות הקודמות, בהן ניצח הוופד ברוב מכריע.

אולם אם הוופד שבץ נחת מכהונת סירי, לא היה כן עם שאר המפלגות המצריות. כל עוד לא הוכנסו שינויים בחוקי הבחירות הקיימים, היה נצחונם של הוופד ודאי בבחירות חדשות; ובמקום להשתתף בבחירות אבודות מראש, העדיפו שאר המפלגות להמנע מהשתתפות. סירי באשא, אשר כל יעודו, למעשה היה להכין בחירות חדשות, לא ראה יותר שום תועלת בכהונתו.

היתה זאת התפטרות הממשלה השלישית מאז מינויו של עפיפי שתום-העין שעורר בזמנו ויכוחים סוערים בשל אהדתו הידועה לאנגלים. הוא מילא את שליחות סירי, הביא את ההתפטרות לפארוק שהחל לעיין ברשימת המדינאים העומדים לרשותו, למינוי ראש ממשלה חדש.

אולם המינוי לא יפתור, למעשה, את הבעייה המכרעת העומדת לפני פארוק והניתנת לשני פתרונות בלבד: חזרת הוופד לשלטון וחדוש המאבק נגד האנגלים או כינון דיקטטורה של פארוק, בעזרת הצבא.

איראן

בדממה הדקה, מועקה

אחרי פארוק, מלך מצרים, פלש מוחמד רזא, שאח איראן, בזירה הפוליטית. כהדחת נחאס על-ידי פארוק לפני חצי שנה, היתה הדחתו של מוחמד מוסאדק על-ידי השאח פצצה אדירה. לא היה זה הדמינו היחיד: גם מוסאדק וגם נחאס סימלו בעיני מיליוני בני ארצם את המאבק באנגלים ובכל השפעה זרה על ארצם.

אולם בניגוד לפארוק, לא חיכה השאח עד אשר תמסרנה סמכויות צבאיות מלאות לידי ראש ממשלתו לפני שיפטרנו. כאשר רוב חברי המגיליס החדש דחו את זרישתו של מוסאדק לקבל את משרד הבטחון (יאת הפיקוד הממשלי על הצבא) תמך בהם השאח, בני טל את מינויו של מוסאדק כראש ממשלה. שבוע לפני כן התפטר מוסאדק לראשונה. היתה זאת התפטרות ראונה, אחד ממעשי הרגשניים של מוסאדק, בדומה למעשה ילד מפונק היודע כי הוריו ייכנעו לכל קפריזיה. "אני אחזור לראשות הממשלה רק אם העם ירצה בי", הוא הכריז. הוא יודע כי יחזור לשלטון — והוא צדק. המגיליס, אשר לתומכי מוסאדק מיעוט גדול בו (27 מתוך 136) לא היה להוט אחרי מאורעות שפיכות דמים; בהצבעה ראשונה נתקבלה ההצעה לבקש את מוחמד מוסאדק להרכיב ממשלה חדשה.

אך, בעקבות נצחון ראשון זה, ביקש מוסאדק נצחון נוסף. אולם בנקודה זו התעוררה התנגדותם הפעילה של מתנגדיו במגיליס; בעוד הם היו מוכנים לקבל את מוסאדק כראש ממשלה בזכות משיכתו העממית העצומה, הם נבהלו מקבלו כראש ממשלה בזכות שליטתו על הצבא (125,000).

במקום מוסאדק נקרא אחמד קואם סולטנה, מדינאי ותחיק בן 80, בן דורו של מוסאדק שהספיק להיות ראש ממשלת איראן שלוש פעמים לפני כן. פעולתו הראשונה כראש ממשלה היתה הפעלת נושא המחלוקת: כשיתומכי מוסאדק, ובניגם אנשי פידאיון איסלם הפאנאטיים, יצאו ברבבות לתבוע את החזרת מוסאדק, ניצבו מולם עשרות טנקים ואלפי חיילים, בפיקודו של גנרל סאד-רי, האיש אשר את מקומו רצה מוסאדק לקחת בראש הצבא.

כאשר חזרה, אחרי יממה של התפרעויות הדממה לרחובות טהראן ועבדאן, היה זה תחת שלטון צבאי ועוצר לילה חמור. אולם

דובינסקי, יהודי אמריקאי פעלחני, שתמך בשעתו בועד השחרור של הלל (פטר ברג' סון) קוק, לא התיאש. אחרי מאמצים פתח את מפעלו מחדש, נסע לארצות-הברית כדי ליצור תנאים להרחבתו.

באחת המסיבות בניו-יורק פגש בגברת כבודה, שהתרגשה מאד כשמעמה שחזר זה עתה מישראל. "או, מיסטר דובינסקי, זה כל כך נחמד; גם אנחנו, חברות ועד הנשים היהודיות באמריקה, החלטנו סוף סוף לעזוב משהו בעד ישראל היקרה שלנו".

מיסטר דובינסקי התעניין באדיבות מהו טבע המפעל של הגברות. "תאר לך, אנו אוספות עפרונות כדי לשלוח אותם לילדי ישראל המסכנים!" אמרה הגברת.

אולם ברגע האחרון הצליח למנוע את ה"שואה. אגודה אחת הקימה מפעל דומה של "עפרונות למען קוריאה". החליטו היהודים הטובים כי ילדי קוריאה עדיפות על ילדי ישראל. העפרונות הוטענו על אניה שהפליגה מערבה וחופי ישראל ניצלו ממטר עפרונות הציוניים.

איראן

סעו לארץ שלכם!

מרפאתו של הרופא הצעיר, משה אלישר, 27, היתה מלאה. זה כמה שנים שנשלח על-ידי הממשלה לכפר קרבאן הקטן, בצפון איראן, ליד העיר איצפהאן והוא הספיק להוכיח את כשרונו ולרכוש את אימון התושבים. החולים הצטופפו על כסאות חדר הממתנה, 6 חילה בשקט ובסבלנות אך במתיחות גוברת והולכת ככל שעברה שעת התהיח הקבלה וחי דר הרופא לא נפתח בפניהם.

לבסוף עזבו החולים האחרונים ושמש המר פגה סגר את הילת. אולם כאשר, למחרת, לא הופיע הרופא במרפאתו גם כן, נתעורר החשד כי לא היה כאן עניין של התרשלות; ה"משטרה שנתבקשה לחקור בסיבות ההעלמות גילתה כי משה אלישר לא היה בביתו ביום האתמול.

המשטרה גם גילתה כי נראה לאחרונה יוצא עם קבוצת איכרים שבאו לקחתו לבקר בבית אשה חולה. אשר לזהות האנשים איש לא ידע דבר עליה. לבסוף גילתה המשטרה את עקבות הרופא: במקום עזוב, מתוך לכפר, נמצאה גוויה שחורה — פויתו של ד"ר משה אלישר, שהורעל לפני מותו.

רוב עיתוני טהראן ואצפהאן, שתי הערים העיקריות של איראן, גינו את הרצח. "זהו מעשה מתועב ואל לאחיינו היהודים לראות בו סימן של רוע לב מצד רוב העם, הם כתבו. אך ככל זאת, לא נהגלו האשמים. גם קרובי הנרצח לא העיזו לתבוע מהמשטרה לנקוט בצעדים נמרצים יותר. כי, לעומת העי-

ארצות הברית

הפתרון: מועדון משלהם

אומאה היא העיר הגדולה ביותר (230,000) במדינה מערבית-כונית של ארצות-הברית, נברסקה. גריס בה כ-2500 יהודים שהסתדרו ברובם, בחיים נוחים ושקטים. כותב מונטי ג'קובס, כתב העולם הזה בארצות הברית:

אין יהודי אומאה חשים בכל אנטישמיות שהיא למרות שקימת הפלייה ברורה בשלר שתי מועדוני החברה הלא-יהודיים, אליהם משתייכים היסודות האמריים בעיר. אין זאת קל ביותר ליהודי להיות "מוזמן" להצטרף לשניים משלושת המועדונים. בשלישי, מועדון אומאה האתלטי, אין הדבר אפשרי כלל. ישנו סעיף בתקנון אותו מועדון המונע את חברותו מיהודים.

אין לעשות הרבה בקשר לכך מלבד הכעת תגובה חריפה כפי שעשה לאחרונה איש ביטוח יהודי בעל שם. הוא ושני יהודים אחרים היו בין 25 אנשי עסק שהוזמנו לפגישה על-ידי אחד מחבריהם. זאת היתה צריכה לה"יות ארוחת-צהרים בחדר-האוכל של המועדון האתלטי. "מזעזעים" הודיעו שלושה היהודים למוזמנים בטלפון, "אין אנו סועדים במועדון האתלטי".

מדוע? "כיוון שאין המועדון מרשה ליהודי להיות חבר בו".

איש העסקים שערך את הפגישה טען שאינו יודע על תקנה זאת, הבטיח לברר את האמת ולהודיעה לשלושת חבריו היהודיים. תוך חצי שעה היה על הקו שנית, ארוחת-הצהרים הועברה למקום בו היו שלושה יהודים מוכנים לסעוד.

שני תורמים חדשים

כיוון שגילו שקשה עליהם לקחת חלק בפעילויות החברתיות של שלושת המועדונים, עשו בני העדה היהודית את הדבר הטבעי ביותר — פתחו מועדון משלהם. את מועדון היילנד, בעל תקנון משלו וחבר מנהלים המקבילים על קיום התקנון, חבר מנהלים מחליט על כל בקשה להתקבל כחבר וכבר אישר וקיבל מספר חברים לא-יהודיים.

מועדון היילנד אינו חושש מכך שבאחד הימים יהיו רוב החברים לא-יהודיים העלולים לנצל את רובם כדי לסגור את הפתח בפני היהודים.

החבר המנהלים שלנו יכול להטיל וטו על קבלת חבר, אמר לי אחד החברים הח" שובים. "ובאמת כבר מונעו את כניסתם של שניים שבקש להצטרף למועדון".

נוצרים? "שאלתי. "לא. יהודים. בדקנו ומצאנו כי הם לא תרמו מאומה למגבית היהודית המאוחדת. הם אמרו שאינם יכולים להרשות לעצמם

גוויתו של ד"ר משה אלישר

מעטה מתועב או רוע לב

תונים הגדולים פירסם עיתון מפלגת סימקה הפאשיסטית התקפות על הרופא היהודי ש"זנח את תפקידו והפקיר חולים מוסלמים. נוסף לכך שהתובבו חברי סימקה ברחובות איצפהאן והדגישו ליהודים כי כדאי להם לש"תוק: הרצח לא היה אלא מעשה גמול למעשה הרופא; כך ייעשה גם לכל יהודי שפלי ואם זה לא מוצא חן בעיניכם" הם הודיעו, "סעו לארץ שלכם והשאירו את איראן לאיראנים!"

לתרום למגבית. אמרנו להם שאם אינם יכולים להרשות לעצמם לתרום למגבית, חדאי שאינם יכולים להרשות לעצמם לשלם את דמי החבר של מועדון היילנד."

ילדי ישראל המסכנים

אחרי שבא מטען גדול של עפרונות מגרמניה נאלץ שמואל דובינסקי, בעל בית חרוש-לעפרונות צבר, לסגור את מפעלו, ש"השקיע בו כסף רב (העולם הזה 734). אולם